

УДК 76.012:659.127

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНІЧНОГО СТИЛЮ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

КРОТОВА Тетяна, ІВАШКІВСЬКА Анастасія

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
krotova_t@ukr.net, 2003iar2003@gmail.com

У цьому дослідженні аналізується специфіка українського етнічного стилю в графічному дизайні, зосереджуючись на його особливостях та застосуванні в сучасному контексті. Робота висвітлює важливість збереження традиційних елементів української культури та символізму в сучасному графічному дизайні.

Ключові слова: український етнічний стиль, національні мотиви, графічний дизайн, традиції, сучасність, символіка.

ВСТУП

Українська культура має багату традиційну спадщину, яка втілюється в графічному дизайні. Це дослідження спрямоване на розгляд особливостей українського етнічного стилю в графічному дизайні та його значення у сучасному світі.

Символи української культури розповсюджуються на моду, колекції посуду та предметів побуту, дизайн інтер'єрів та графічний дизайн. Інтерпретація останнього говорить про впізнавані коди, повернення до мистецьких традицій і їх сучасне переосмислення [1]. Якщо говорити про українську ідентичність в графічному дизайні, то вона йде своїм корінням в естетику стародруків, графіку козацької доби, скорописні тексти, ікони, графеми княжих печаток, геральдики ну і, звісно, у зразки традиційного декоративно-прикладного мистецтва. Саме до цих джерел зверталися ключові митці ХХ століття, яких ми вважаємо провідниками української ідентичності в дизайні - Георгій Нарбут, Василь Кричевський, бойчукісти, Казимир Малевич, Олександр Екстер, Василь Ермилов, Яків Гніздовський. Ми надихаємося їхніми підходами у переосмисленні традиційної ментальності та візуальності. Однак, у свою чергу звертаємося знову до першоджерел, переосмислюючи їх вже з позицій ХХІ століття [1].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз особливостей українського етнічного стилю в графічному дизайні, виявлення ключових елементів та їх вплив на сучасні тенденції у цій галузі. Основні завдання включають аналіз традиційних українських мотивів, вивчення можливостей їх застосування в сучасних проектах у контексті збереження національної ідентичності.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Знаки і символи української культури – це дуже широкий та об'ємний пласт знань, який вивчається етнографами, культурологами та мистецтвознавцями. З цього приводу видані книги, є статті і дисертаційні дослідження. Для створення змістовно-наповнених проєктів, графічним дизайнерам треба вивчати нашу спадщину, але адаптувати до цільових груп та підготовленості сучасних українських людей [1]. Національні мотиви, крім декоративних характеристик, часто несуть семантичне навантаження і у графічному дизайні є матеріалом, який використовується як ідентифікуючий елемент. Вони втілюють поняття етносу, нації, держави, ідеологію, політику та ін. [2, с.188]. У якості національних символів можуть виступати відомі пам'ятки української культури: споруди, пам'ятники, визначні місця тощо, які відомі українцям і сприймаються ними як елемент історії [3, с.338].

Українська традиція не полягає ані в «козацькому бароко», ані в давньоруському візантизмі, ані в народному мистецтві. Вони є лише «носіями» у певний історичний період або у відповідних регіонах. І наприкінці ХХ ст., незалежно від глобалізаційних тенденцій та використання уніфікованих форм, в Україні зберіглося унікальне, не подібне на інші, культурне середовище. Використання національних елементів є недостатнім для формування національного стилю. Національна модель графічного дизайну – ширше поняття. На цьому ґрунті виникає чимало неузгодженостей. Більшість спеціалістів вважають, що фундаментом для розвитку українського дизайну повинна стати національна культура, українське народне декоративно-прикладне мистецтво. Натомість державна ідеологія декларує українську націю як політичну, до якої належать представники усіх етносів, що проживають на території держави і є, відповідно, носіями різних культур [2, с.189].

Глобалізація України в світі веде до посилення уваги науковців до культури українського народу. Культура як матеріальна і духовна цінність, закріплюється в надбаннях українців в різних сферах суспільного життя: живописі, музиці, архітектурі тощо. Графічний дизайн – це одна з динамічних сфер розвитку української культури, оскільки дизайн виступає сьогодні дієвим засобом комунікації в соціумі [3, с.336].

Аналіз сучасних українських плакатів показує, що в графічному дизайні поширено використовується українська національна та етнічна символіка. Зокрема, мотиви вишиванки або її фрагментів застосовуються в дизайні книг, календарів, постерів. Завдяки використанню українських символів український плакат візуалізує стереотипи поведінки українського народу, а саме патріотизм, єдність нації, моральність та інші складові, притаманні українській культурі. Слід зазначити, що використання національних та етнічних мотивів однієї культури є нетиповим для використання в іншій культурі, оскільки ускладнює або взагалі робить неможливим її прочитання. Так, наприклад, використання в українському плакаті образів відомих персонажів української культури (герої кінострічок, мультиплікаційних фільмів тощо) може бути незрозумілим для носіїв іншої культури [3, с.339].

Інтенсивний розвиток мультимедіа й невербальних засобів впливу, орієнтованих на кінцевий результат, робить інформаційний простір однорідним, використання національної символіки за межами країни нехарактерно для сучасної рекламної продукції. З огляду на це, можна зазначити, що національноетнічна складова українського плакату обумовлена культурою. Наприклад, мотив «козаків» неодноразово з'являється в українських плакатах. Козаки символізують силу і міць української нації [3, с.339].

Для порівняння можна навести такі відомі світові символи, які використовувалися в графічному дизайну плакату як: голуб – символ миру; серце – символ життя, здоров'я; природа – символ планети та ін. Це ті символи, які безпомилково розпізнаються людиною незалежно від приналежності до певної культури [3, с.339].

Український графічний дизайн набуває своїх особливих рис, передусім у своїй візуальності, тоді, коли дизайнер має бажання його таким зробити та усвідомлює свою місію. Історія графічного дизайну в Україні (його можна окреслити тривалістю близько 130 років), на жаль, не має таких періодів, коли б українська ідентичність була сформована і поширювалася в проектах більшості дизайнерів. Бажання робити дизайн «українським» проявляється скоріше в роботах окремих дизайнерів або невеличких груп однодумців. У період незалежної України можна чітко відслідкувати сплески актуальності теми української ідентичності в дизайні після соціально значущих подій: 2004 рік (Помаранчова революція), 2014 рік (Революція Гідності) та 24.02.2022 (повномасштабне вторгнення РФ). Ці сплески тривали по кілька років від події, а потім, на жаль, хвилі слабшали і дизайнери поверталися до більш інтернаціональної стилістики. Коли ж дизайнер відчуває відповідальність за свою діяльність та має бажання наповнювати інформаційний простір роботами з ідентичністю, він по-перше, звертається до безлічі першоджерел, тобто до українських мистецьких традицій, інтерпретує це з позицій дизайнера ХХІ століття, створює проектні пропозиції з обґрунтуванням, пропонує клієнту та переконує в доцільності такого рішення [1].

Рис.1 Логотипи закладів української кухні:
а - ресторан «Stefania», б - ресторан «Хуторець»,
в - ресторан-музей «Українське село»

ВИСНОВКИ

Отже, український етнічний стиль у графічному дизайні представляє собою важливий аспект української культурної спадщини, що відображається через символіку, знаки та мотиви українського народу. Дослідження показує, що цей стиль відіграє значну роль у формуванні та вираженні національної ідентичності, а також у створенні змістовних та наповнених проєктів у графічному дизайні. Використання національних мотивів у графічному дизайні не лише додає естетичне значення, але й несе за собою семантичне навантаження, що сприяє ідентифікації з національною культурою та цінностями. Зокрема, національні символи та мотиви виступають як ідентифікуючі елементи, що сприяють утвердженню патріотичних, єдинонаціональних та моральних цінностей серед українського населення.

Проте важливо зауважити, що використання національних елементів у графічному дизайні вимагає обережності та врахування контексту, оскільки незважаючи на їхню потужну символіку, вони можуть бути недостатньо зрозумілими для міжнародної аудиторії. Український графічний дизайн є сферою, яка поєднує в собі історичні традиції та сучасні тенденції. Розвиток цього напрямку вимагає уваги до національної культури та її етнічних особливостей, а також вміння дизайнера адаптувати ці елементи до сучасних умов та потреб аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська ідентичність в графічному дизайні та традиції візуального мистецтва. URL: <https://druk.press/ukrayinska-identychnist-v-grafichnomu-dyzaini/>
2. Триноженко Л.С. Національні мотиви сучасного графічного дизайну в Україні як засіб візуальної ідентифікації. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/e2166945-1660-471d-b45c-70b490cc2e7f/content>
3. Залевська О. Український плакат: етнічні та народно-культурні мотиви. С.336-339 URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15231/1/69.pdf>

KROTOVA T., IVASHKIVSKA A.

FEATURES OF UKRAINIAN ETHNIC STYLE IN GRAPHIC DESIGN

This study analyzes the specifics of the Ukrainian ethnic style in graphic design, focusing on its features and application in the modern context. The paper highlights the importance of preserving traditional elements of Ukrainian culture and symbolism in contemporary graphic design.

Key words: *Ukrainian ethnic style, national motifs, graphic design, traditions, modernity, symbolism.*